

A SIÓFOKI VÍZTORONY 110 ÉVE

Siófok változatlanul legnevezetesebb és egyben legjellegzetesebb épülete az immár 110 éves víztorony, amely méltán vált – és nem csak városközponti elhelyezkedése és impozáns mérete – miatt a település szimbólumává. Eredeti megjelenésének a megítélése megosztotta a polgárokat, a szakemberek azonban mindig is „arányos és esztétikus kialakításról” írtak, és az egyik „legszebb ilyen típusú hazai műtárgyként”¹ tartották számon. A szakmabeliek megítélése nem változott a torony rekonstrukcióját követően sem,² sőt, a polgárok is egyre inkább osztották a véleményüket, nem is szólva a turistákról, akiknek a kedvenc látványossága lett.

A XX. század elején a siófoki fürdőélet, a nyaralóépítkezések, az urbanizáció fellendülésével égetően szükségessé váltak különböző infrastrukturális beruházások a településen. A víztorony egy nagyszabású, a villamosítást, a víz- és szennyvízhálózat kiépítését is tartalmazó, vármegyei szintű beruházási program keretében valósult meg, a végösszeg egy millió koronára rúgott. 1912-ben nyilvános versenytárgyalást hirdettek a munkálatokra, és még ebben az évben el is kezdődött a kivitelezés: vízgyűjtő kutak fúrása, tároló medencék építése, 12 km hosszú vezeték lefektetése, valamint a víztorony építése. A vízvezeték előmunkálatainak méréseit, a talajvizsgálatot Schuller mérnök végezte.³

A víztoronyt két – túlzás nélkül állíthatjuk – világhírű budapesti vasbetontervező mérnök: Gut Árpád és Gergely Jenő tervei alapján építették. A kivitelezői Schiffer Hugó és Weisz Mihály okleveles mérnökök voltak.⁴

Gut és Gergely, akik nemcsak munka-, üzlettársak, hanem barátok is voltak, virágzó közös tervezői irodát vezettek Budapesten az V. kerületi Falk Miksa utca 24. szám alatt. 1908 és 1920 között, a közös munkájuk idején 173 hidat terveztek, összesen 654 (!) vasbeton és

¹ SZLÁVIK Lajos – FEJÉR László: *111 vízi emlék Magyarországon*, KÖZDOK Kft., Budapest, 2008, 79.; BERTÓK László (szerk.): *Víztoronyok Magyarországon*, MAVÍZ, Budapest, 2007, 98–99.

² KM Judit: *Múltidéző építészet. Magyarország legszebb víztornyai*, 2018. október 1. https://multidezoepiteszet.blog.hu/2018/10/01/magyarorszag_legszebb_viztornyai (Utolsó letöltés: 2022. augusztus 15.)

³ KENEDY Ferenc: *A 75 éves víztorony és vízmű* (1985). = Uő: *Siófok településtörténete*, 1993, 96.

⁴ BALÁZS György: *Beton és vasbeton II. Mélyépítési beton- és vasbeton szerkezetek története*, Akadémiai, Budapest, 1995, 621.

acélszerkezetes épületet: gyárakat, ipari létesítményeket, víztárolókat, víztornyokat, gabonasilókat, székházakat, katonai bázisokat, valamint köz- és lakóépületeket.⁵

A három évvel fiatalabb Gergely Jenő (1880–1974) 1901-ben Budapesten szerezte a mérnöki oklevelét. 1903-ig a Ganz hídosztályán, majd a neves Zielinski mérnök tervezőirodájában alkotott. Ez kiváló választás volt a részéről, hiszen Zielinski Szilárd (1860–1924) a magyar vasbetonépítészet úttörőjének számított, jeles vasút-, híd- és vízépítő mérnök volt, egyetemi tanár. Alkotásai közé tartozik például a szegedi, a margitszigeti és a kőbányai víztorony, a balatonföldvári róla elnevezett kikötői híd vagy a siófoki kaszinó. Gergely Jenő Gut kivándorlása után is fenntartotta a tervezőirodát.⁶

Gut Árpád az első világháború tisztjeként és tervezőmérnökként

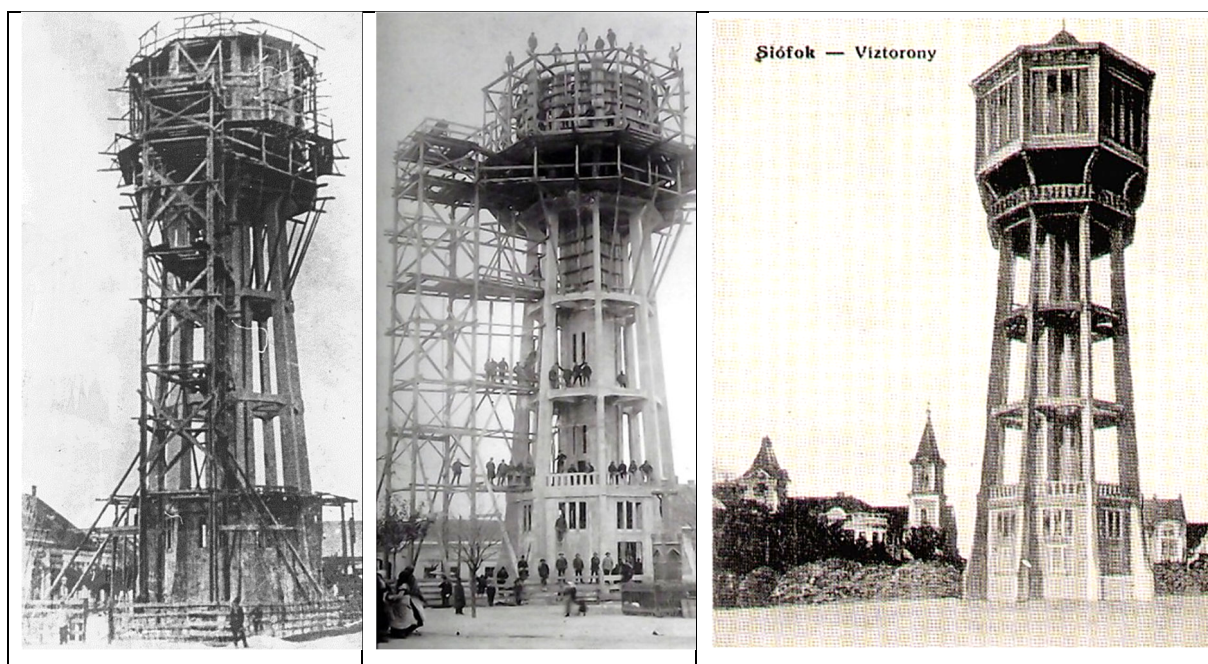
Gut Árpád (1877–1948) Kéthelyen született, de tanár apja Budapesten taníttatta, ahol hamar kitűnt matematikai tehetségével. Műegyetemi tanulmányai végeztével a Ganz Danubius tervezőirodában helyezkedett el. Az I. világháborúban orosz hadifogságba esett. 1921-ben a fokozódó antiszemitizmus miatt kivándorolt Izraelbe. Ennek gondolata véglegesen akkor érett meg benne, amikor származása miatt nem hívták meg egy olyan híd felavatási ünnepségére, amelynek a helyreállításában ő is tevékenyen részt vett. Családja – felesége és két fia – is követte Izraelbe. Az ottani életműve is lenyűgöző. Több mint harminc létesítmény őrzi az

⁵ Gut Árpád <http://baderech.hjm.org.il/Article.aspx/Hu/%C3%81rp%C3%A1dGut> (Utolsó letöltés: 2022. augusztus 15.)

⁶ HAJÓS Bence: *Hídjaink. A római örökségtől a mai óriásokig*, Budapest, 2007, 157.

emlékét, hivatásszeretete, kreativitása folytán megoldhatatlannak tűnő mérnöki problémákkal is megbirkózott. Részt vett Tel-Aviv első víztornyainak az építésében. A legizgalmasabb vállalkozása azonban a róla elnevezett, az Eufráteszen átívelő híd felépítése volt. A nagy erőbírású, stratégiaileg létfontosságú létesítménnyel két év helyett három hónap alatt készült el 1942-ben a brit parancsnokság kérésére. A tervezéssel három nap alatt végzett. Építőanyag hiányában behorpadt olajoshordókat és olajfúrásnál használt csöveket alkalmazott a hídépítéshez.⁷ Gut munkáját tovább vitték az örökösei, ma is létezik a Gut-féle iroda.

A Balatonvidék című lap beszámolójában olvashatjuk, hogy a vízvezeték és a csatornázás építkezését hátráltatta a kellemetlen időjárás. Különösen a fürdőtelepen sok bajt okoztak az előtörő vizek, éjjel-nappal több szivattyúgép működött. A napszámosok állandó száma 150 fő volt, rajtuk kívül még műszaki munkások is dolgoztak mérnökök vezetésével kora reggeltől késő estig 1912 szeptemberétől kezdve. „A Darányi téren már kezd kibontakozni a 43 méter magas karcsú – nyolcszögletes formájú díszes víztorony, 2 sétáló erkélyével – mely látványossága lesz Siófoknak. Az egész víztorony belső vasvázalattal megerősített cementépítmény.”⁸

A víztorony építésének állomásai a Darányi téren

⁷ Sivan ERUSH: *Álmok vasbetonból*, 2021. június 25.

<https://izraelinfo.com/2021/06/25/almok-vasbetonbol/> (Utolsó letöltés: 2022. augusztus 17.)

⁸ *Siófoki vízvezeték építése*, Balatonvidék, XVII. évf. 16. szám 1913. április 20. 4.

„Siófok az idén rendkívüli változásokon megy keresztül. A község nagy anyagi áldozattal megépíti az általános vízvezetékét és csatornázást, amely a község egész területére meg a fürdőtelepre egyaránt kiterjed... A tiszta vizet, amelyet mélyen fúrt kutakból nyernek, elektromos hajtású szivattyúk segítségével a Darányi téren elhelyezett 40 méter magas monumentális víztoronyba nyomják föl, honnan azután a hálózatba kerül. A csatornázás modern szennyvíztisztító teleppel van kombinálva, s a teljesen megtisztított szennyvíz a Sió csatornába nyer lefolyást a község határán túl. E közművek létesítésével Siófok kielégítette azokat a kultúrigényeket, amelyeket a modern kor gyógyfürdőhelyekkel szemben egyáltalán támaszthat.”⁹

A Budapesti Hírlap tudósítója lényegre törően foglalta össze az egykori Darányi téren álló víztorony megépítésének a jelentőségét. Viszonylag pontosan adta meg a magasság adatait is, ugyanis a mostani precíz mérések szerint 41 méteres az építmény, de az egyes forrásokban eltérő adatok szerepelnek (40–45 m).

A víztorony hiába volt nélkülözhetetlen a fürdőhely ivóvízellátása szempontjából, az esztétikuma már szélsőségesen megosztotta az embereket. A sajtóban megjelentek olyan vélemények, hogy robosztus méreteivel tönkreteszi a városképet, és át kellene terveztetni: „Kár, hogy az idomtalan víztoronnyal el akarják nyomni az erdélyi stílusú szép, emeletes községházát, a modern, szép római katolikus templomot, a Gizella udvart, de az egész teret is. Ilyen szépséghibát nem szabad elkövetni, ezen tervet meg kell változtatni még idejében.”¹⁰

Még 1928-ban is született olyan írás egy országgyűlési képviselő tollából, mely szerint „a főtéren ott rikolt egy cifra városháza, amelynél csak egy eszeveszettül arrogáns és ízetlen, brutális és hetyke víztorony kurjant még nagyobb”.¹¹ A Somogyi Újság olvasója pedig azzal a véleménnyel szembesülhetett, hogy „semmi sem találóbb ennek a városkának az életére, mint a Főtéren felállított hatalmas víztorony. Úgy áll itt ez a cement és kőanyag, mint a város őre. Büszkén, megmozdíthatatlan szimbolizálja a rideg lélek nélküliséget, amely elnéz minden felett, nem érdekli a mellette morajló Balaton...”¹²

A véleményt megformálóknak érdekes elvárásuk lehetett egy ipari létesítmény anyagával, méretével, alakjával kapcsolatban, mert például a rokokó kecsességét, miniatürizálását talán mégsem kellene számon kérni egy víztoronyon. Lehetséges, hogy az elítélő vélekedéseket

⁹ *Siófok fejlődése*, Budapesti Hírlap, XXXIII. évf. 88. szám 1913. április 13. 15.

¹⁰ Balatonvidék, XVI. évf. 35. szám 1912. szeptember 1. 5.

¹¹ SZABÓ Zoltán: *A mágikus város*, Budapesti Hírlap, XLVIII. évf. 220. szám 1928. szeptember 28. 3.

¹² *Siófokon naponta 200 autó és 120 motorkerékpár fordul meg, hétköznapiakon nincs strandélet, de éjszaka tele vannak a hallatlanul drága mulatók*, Somogyi Újság, X. évf. 161. szám 1928. július 18. 1.

valójában az motiválta, hogy a település szívében furcsállhattak egy ipari műtárgyat, és illet inkább a község szélén tudtak volna elképzelni. Azonban ezekkel teljesen ellentétes tartalmú sajtóközlések is napvilágot láttak: „Látványosság számba megy a gyönyörű stílusban épült vasbeton-víztorony, honnan a Balaton panorámájára kellemes kilátás nyílik” – olvashatjuk a Pesti Hírlapban.¹³ Több vármegyére is láthat a szemlélő.

Annak, hogy a tornyot a település szívében – és nem a határában – húzták fel, nem csak napjainkban vannak előnyei. Mindig is az ide látogatók fő tájékozódási pontja volt, mint ahogy a Balaton-átúszó versenyeken is hasznos volt ilyen szempontból. Tudjuk, hogy egyéb (hosszú távú) sportversenyek célpontjaként is szolgált (például Budapest–Siófok–Budapest országúti kerékpáros verseny). A nemzetközi balatoni sporthetek alkalmával a víztorony ormán ott lobogott a magyar zászló.¹⁴

1935-től tűz-, füstjelző állomásként is funkcionált a torony teteje a rendszeres balatoni viharjelző szolgálat bevezetésével egy időben. Praktikusan távbeszélő állomással is rendelkezett.¹⁵

Mindemellett természetesen igyekeztek kihasználni a vendégcsalogató panorama lehetőségeit. Egy 1934-es újságcikk arról számol be, hogy német turisták csodálkozásukat fejezték ki, miért nincs berendezve kilátó céljaira a torony. Ezen felbuzdulva a község vezetősége tervbe vette, hogy „a belső lépcsőfeljáratot rendbe hozatja, a fűtés által bekormozott falakat kifesteti. Az erkély korlátjára márványtáblákat erősítet, melyekre a főbb községeket jelző felírások és nyilak lesznek bevésve. A belépődíjak szedését vagy egy munkaképtelen rokkanttra vagy a Levente Egyesület tagjaira bízják.”¹⁶ Valójában ez a két világháború között született ötlet, a települések elhelyezkedését jelző feliratozás valósult meg a XXI. századi rekonstrukció során csak modern, digitális eszközökkel.

Egy a két világháború között született tanulmány érdekes adatokkal szolgál Siófok 1935-ös vízfogyasztási adatairól – részben Urányi István községi mérnök közlése alapján, amelyeket az áttekinthetőség kedvéért táblázatban adunk meg:

¹³ Pesti Hírlap, XXXV. évf. 158. szám 1913. július 5. 15.

¹⁴ *Galambok vitték hírül a világnak a balatoni sporthét megnyitását*, Magyarország, XX. évf. 67. szám 1939. augusztus 29. 7.

¹⁵ *Viharjelzés a Balatonon*. Friss Újság, XLII. évf. 109. szám 1935. május 14. 7.

¹⁶ *A siófoki víztornyot mint balatoni kilátótornyot helyezik üzembe*, Új-Somogy, XVI. évf. 72. szám 1934. március 30. 1.

A lakosainak száma (1930)	4 017 + nyáron kb. 10.000 nyaraló
A vízzel ellátott lakosok száma (kb.)	3 800
Évi elfogyasztott vízmennyiség (m ³)	298.000
Napi minimális vízfogyasztás (m ³) (1935. 01. 06.)	380
Napi maximális vízfogyasztás (m ³) (1935. 07. hó)	1780
Csőhálózat hossza (m)	15.500
Főcső átmérője (mm)	150
Házi csatlakozások száma	617
A vezetékre kapcsolt közkutak száma	26
A víz maximális hőfoka (C ⁰)	22–23
A vízmű építési éve	1913

Összehasonlításképpen: A víztorony medencéjének hasznos űrtartalma 250 m³ volt.

A termelt vízmennyiséget a szivattyúk teljesítménye alapján számították. A tanulmány készítője szerint „minthogy vízmérő órák még nincsenek felszerelve, a vízpazarlás időnként tekintélyes méreteket ölt.”¹⁷ A víz- és általában a közműcsatlakozásokat egyébként inkább csak a módosabb polgárok tudták igénybe venni.

Ekkorra már a fűt kutakból való víznyerési mód csődöt mondott, mert az 1920-as évekre a kutak eliszaposodtak, így át kellett térni a Balaton vizének a felhasználására, és eleinte csak kavicsszűrőt használtak. 1935-re azonban korszerűsítették a vízművet a budapesti Kurz Rt. tervezésében. Kaáli Nagy Dezső (1868–1940) pedig 600 m hosszú, a Balaton partjától mélyen a vízbe benyúló vasbeton csatornát tervezett, amelyet a tóban levő végén szűrőfejjel láttak el. Az új szűrő- és tisztítóberendezéssel a víz kifogástalan, színtiszta és csiramentes volt. A kivitelezést König, Román, Stein mérnökök végezték.

A II. világháború idején az elektromos elosztóhálózat sérülései miatt 1944 végétől a vízmű-szolgáltatás nem üzemelt, nagy erőfeszítések árán gőzgéppel sikerült részlegesen helyreállítani. A víztorony is megsérült: a németek tűzérési megfigyelőállásként használták, és egy a Sió újhelyi oldalán Sebesiek kertjében felállított szovjet páncéltörő ágyú lövedéke megrongálta.¹⁸

¹⁷ PAPP Remig: *Adatok hazánk ivóvízellátására vonatkozóan*, Vízügyi Közlemények, XIX. évf. 1937, 1. szám 76–77.;

Uő: *A magyarországi ivóvízellátás adatai*, Vízügyi Közlemények, XXI. évf. 1939, 3–4. szám 400.

¹⁸ MATYIKÓNÉ NAGY Éva – MATYIKÓ SEBESTYÉN József: *A víztorony története*, Siófoki Hírek, 2004. szeptember 18.

Naponta csak két alkalommal két-két órára volt vízellátás a földszintes épületekben. A vízművet és a víztornyot is csak 1946-ban sikerült helyreállítani.

Az 1950-es évektől folyamatosan bővíteni, fejleszteni kellett a vezetékhálózatot a megnövekedett igények miatt. A vízmű 1953-ig a község tulajdonában és költségvetésében közüzemként működött, majd vállalatá alakult. Amikor az üzemeltető Dunántúli Regionális Vízmű Vállalat 1973-ban elkészítette a balatonkiliti 5000 m³-es víztárolót, a siófoki víztorony eredeti funkciójában feleslegessé vált.

Az idők során sokat romlott az állaga is. Nem véletlenül jelent meg évfordulós sajtócikk ilyen címmel: *Ünnepelt – rongyos ruhában. 75 éves egy városjelkép*. A cikk szerzője panaszolja, hogy nem hasznosítják idegenforgalmi célból (ez már a két világháború közötti időből is ismerős észrevétel), pedig lehetne kilátó, toronypresszó is. „Még furcsább, hogy a jubiláló városjelkép teljesen elhanyagolt állapotban van: erkélyét félig elrothadt reklámfeliratok rondítják, üvegablakai nagy része összetörve, mállik a falak vakolata.”¹⁹ A következő évben, 1988-ban alpinista módszerrel végeztek rajta felújítási munkálatokat: kijavították a szerkezeti hibákat, és lefestették. A munkálatok mintegy 2 millió forintba kerültek. Kivitelezőjük a Csepel SC szolgáltató ágazata volt, a sportolók állványzat nélkül, kötéltechnikával, ég és föld között lebegve végezték a nem éppen könnyű munkát.

A siófoki Beszédes József Vízgazdálkodási Múzeum működése idején alkalmi kiállításokat rendeztek benne, 1992-ben pedig a helyi Tourinform iroda kirendeltsége költözött bele, teraszát panorámakilátóként hasznosították. A siófoki önkormányzatra szállt a torony tulajdonjoga.

Csaknem százéves korára azonban végképp elkerülhetlenné vált a komolyabb rekonstrukciója és az eredeti funkció elvesztésével új szerepének a megtalálása, ezért 2010–2011-ben felújították a siófoki Pápay Építész Kft. tervei (2008–2009) alapján.

Az eredeti tervek nem álltak rendelkezésre, ezért az épület teljes felmérése vált szükségessé. A víztorony monolit vasbeton szerkezetből épült, amelyben szerkezeti változás nem történt. A tervezéskor a lokálpatrióta építész, Pápay György figyelembe vette az épület helyi védettségét, és eredeti formájában meghagyta.

¹⁹ VEREBICS János: *Ünnepelt – rongyos ruhában. 75 éves egy városjelkép*, Dunántúli Napló, XLIV. évf. 266. szám 1987. szeptember 27. 5.

Látványtervek

A fejrész ablakait kivágták nagyobb méretűre, hogy megfeleljen az új funkcióknak. Az üvegfal osztása megegyezik a régi betonpillérek, az eredeti betonbordák karakterével. A kihasználatlan vasbeton tartályt elbontották. A helyén kialakított két szinten monolit vasbeton csigalépcső épült. A víztorony belső négykarú lépcsője változatlanul maradt, a kerengő feletti három szinten új monolit csigalépcső készült a meglévő vasbeton pillérek közé.

A víztorony fejrészének az átalakulása

A víztorony felső szintjeiben egy kávézó-kilátót és a fölött egy forgó padlózatú interaktív teret, az épület magrészén két látványliftet alakítottak ki, amelyek az épület jellegét nem befolyásolják. A panorámalifteket kialakítása nem tűnt egyszerű feladatnak. A korábban próbálkozó tervezők egy a víztorony mellé felhúzott külön toronyba építették volna be a liftet, a két torony tetejét pedig híd kötötte volna össze. A déli, fagymentes államok látványliftépítési

szokásait sem lehetett követni: a torony oldalában futó független liftek esetén a hőmérséklet nem csökkenhet 5 °C alá.

A felső szinten lévő rossz állapotú körterasz alacsony betonkorlátja elbontásra került, és a körterasz szélesítésével 1,8 m magas edzett üvegezett korláttal egy szélesebb kilátóteraszt tervezett az építész, ahonnan lenyűgöző körpanoráma tárul a Balatonra és Siófokra.

Az épület közepén egy üvegezett, járórácsos teraszszintet építettek be a menekülés előírás szerinti biztosítására. Az első emelet feletti alsó terasz régi vasbeton korlátja megmaradt.

A földszinti épületrész bejáratánál egy tiszta üveg-alumínium-acélvázaz szerkezettel megnövelték az épületet, így mint utazási iroda és kávézó reprezentatív bejáratot kapott. Az üvegbővítmények átláthatósága biztosítja az eredeti épület látványát. Az igényes üvegtervek Stocker Györgynek, a BME tanszékvezető tanárának köszönhetőek. A bejáratok (előlépcsők, rámpa) és a környezet kialakítása a Fő tér rendezési terveivel összhangban készült.

Az épület tetején lévő földmérési hely változatlan maradt, az átalakítást nem befolyásolta. A torony eredeti vasbeton födémére fa vázszerkezeten hőszigeteléssel és cinklemez fedéssel készült az új tetőszerkezet, fekvő ereszcatornával, amely a meglévő vízköpokba vezet. A földszinti ellipszis alakú bővítmény a toronyrész felé lejtő üvegtetőt kapott belső vízelvezetéssel. Az épület külső nyílászáró szerkezete hőhídmentes alumínium. Az ellipszis alakú előtér oldalfala hőszigetelő üveg, egyedi terv szerinti acélszerkezettel. Az építmény hőszigetelését csak belülről lehetett megoldani.

A fejrészben elhelyezkedő Szentkirályi Oxigén Bár kávézóban ételkészítés nincs, csak italokat és hozott süteményt, fagyaltot forgalmaznak. A galériaszinten helyezkedik el a vizesblokk. A vendégtér nemdohányzó kialakítású, tartozéka a bárszerűen kialakított kiszolgálópult, valamint a társalgó és az ahhoz kapcsolódó drinkbár.

Az első emeleten és a földszinten a város tulajdonában lévő Tourinform City Tours utazási iroda kapott helyet, kibővült alapterülettel 130 m²-en.²⁰

Az egykor tűzfigyelő helyként is szolgáló toronynak meg kellett oldani a tűzvédelmét is. A katasztrófavédelem által először javasolt vízfüggönyt nem lehetett technikailag kivitelezni. Így tűz esetén a föld alatt elhelyezett nagy méretű víztartályból kerül oltóvíz a torony tűzoltó rendszerébe.

A 420 millió 883 ezer forintos összköltségű beruházáshoz 300 millió forintot nyert a város az Új Magyarország Fejlesztési Terv Dél-dunántúli Operatív Program pályázatán. Több

²⁰ *Megújult a százéves siófoki víztorony*, 2012. október 19.

<https://epiteszforum.hu/megujult-a-szazeves-siofoki-viztorony> (Utolsó letöltés: 2022. augusztus 15.)

évtizedes elhanyagoltság és hosszúra nyúlt felújítás után 2012 júniusában nyílt meg az akkor éppen 100 éves víztorony. Az eseményt elismerő írásokban méltatták.²¹ Álljon itt azoknak a tervezőknek a neve, akik megálmodták a városszimbólum rekonstrukcióját:

Vezető építész tervező: Pápay György – Pápay Építész Kft.

Statika: Szabó Lajos – Du-Plan Mérnöki Iroda Kft.

Üvegszerkezetek: Stocker György DLA – Stockplan Bt.

Épületgépészet: Várai Lászlóné, Németh Balázs – Gázterv Kft.

Elektromosság: Révész Zoltán.

Spinkler: Pál Richárd, Bohos Tamás – G4S Biztonságtechnikai Zrt. MELDETECHNIK Divízió.

Tűzjelzés: Ezüstlakat Vagyonvédelmi és Kereskedelmi Kft., Thuróczi Géza, Kiss Balázs.

Tűzvédelmi szakértő: Varga István.

Lifteket: Schindler Magyarország.

Az épület generálkivitelezője a STRABAG Zrt. volt.

Felújítás előtt és után

²¹ Például: *Víztoronyra fel! Irány Siófok. Megújult a Balaton fővárosának a jelképe, visszakapják a turisták,* Somogyi Hírlap, XXXIII. évf. 139. szám 2012. június 15. 14.

Az idők során a toronnyal kapcsolatban több mendemonda is született. Olvasható, hogy a felső részét eredetileg nagyméretű üveglablakkal borították, a csillogó üvegfelületek azonban gyakran megzavarták a madarakat, különösen a vonuló vadlibákat, azok nekirepültek, és betörték az üvegeket. Az így keletkezett nyílásokon át különféle madarak, például galambok berepültek a toronyba a vízhez, és így szennyezték az ivóvízkészletet. Ezért a víztorony üveglablakait – kisebb nyílásokat hagyva – néhány év múlva „befalazták”.²²A víztoronyról meglehetősen sok felvétel készült, ezt a történetet azonban egyik sem igazolja. A 2010-es évekbeli rekonstrukció során pedig nem találtak arra utaló nyomokat, hogy többször betonozták volna. A felújításkor véglegesen megoldódott a madárvédelem ügye is. A nagy üvegfelületekre nem matricákat ragasztottak, hanem esztétikusabb és hatásosabb megoldást választottak: elektromos riasztóberendezés tartja távol a madarakat az üvegtábláktól, így sem magukban, sem az épületben nem tehetnek kárt.

Az átépítés során terjedt el egy másik álhír, miszerint megsüllyedt a torony. Ennek hátterében az a tény állhat, hogy a pontos felmérések kimutattak egy kis, szabad szemmel nem is látható építési hiányosságot: az építmény az északi oldala felé dől, 7 cm-t kitér. Ez azonban semmiféle problémát nem okoz.

Előfordult az is, hogy nem csak nappal látogatták a víztornyot, hanem kíváncsiak voltak a hely esti látványára is. A Siófok-függő Karinthy család egyik tagja, Ferenc a következő hangulatos leírást adta az Este a víztoronyban című 1961-es írásában: „A víztorony ... csúcsáról jól belátni egész Siófokot, a sík partvidéket. Hideg, fakó neonfényben hallgat odalenn a Fő utca, olykor egy teherautó zötyög át, magányos járókelők szellemléptei konganak az éjszakában, melynek végtelenségét a szemközti templomtorony harangja szeleteli fél órákra, aztán benyel újra mindent az évad eleji csönd, csupán egy kivilágított hirdetőoszlop őrködik árván. Üres a Balaton cukrászda terasza is, s csak ha nyílik az üvegajtó, pufog ki néhány ütem táncmuzsika, vörös-zölden izzanak a homlokzat fénybetűi, de a *Pressó*-ból csak *Pr* ég.

Hátul a tér mögött lomha, sötét tömbökben, ritkán elszórt lámpákkal a régi Siófok, egy nagy parasztfalu, abból az időből maradt itt, mikor a mai telep zsombékos-berkes árterület volt, a Fogas a veszprémi káptalan beszálló csárdája, s eleink még nem jöttek rá, hogy a tóban fürödni is lehet. A keskeny kilátóerkély körülfutja a víztornyot, teljes panorámát mutatva: Zamárdi felől a hosszú, egyenes útszakaszon autóreflektorok döfködik az éjszakát, a fürdőtelepről csak a fákat látni, a pályaudvarról kiziháló mozdonyból a koronájukra permetező szikraesőt, s a lombok

²² *Múltidéző – siófoki érdekességek* –, BRTK Könyvtár Helytörténeti gyűjtemény

közt idevillog a móló sosem pihenő jelzőfénye. A Balaton egy nagy, fekete folt, csupán találgatni lehet, hogy a borús éjnek azok a messzi csillagképei: Csopak, Füred, Paloznak?”²³

A víztorony helyi védelem alatt áll. Az indoklás szerint „a település történetének részét képezi, településképet meghatározó épület”. Különösen védendő értékei: az építészeti karaktere, a homlokzati tagozatok, a nyílásosztások és kiosztási ritmikájuk, a nyílászáró osztások.²⁴ A 100 éves víztorony elnyerte a Somogyország Kincse címet.

Magyarországon a vasbeton szerkezetű víztoronyok jellemzően a XX. század elején jelentek meg – elsősorban éppen Zielinski, Gut és Gergely mérnököknek köszönhetően. Úgy tűnik, hogy az utóbbi időkben újra a fénykorukat élik, és felújítják őket. Néhányuk már nem tölti be az eredeti funkcióját, de egyéb gyakorlati hasznuk is van. Szemet gyönyörködtető építészeti, ipartörténeti emlékek. Panorámás kilátóhelyek, amelyek gyakran kiállítóhelyként is működnek. A kiszolgált és kiváltott víztoronyokat szerte a világon egyre gyakrabban alakítják át exkluzív házakká, panorámás luxuslakásokká, néhányat szállóhellyé. Értéküket még inkább növeli, hogy napjainkban viszonylag kevés víztorony épül. A siófoki víztorony a magyarországiak egyik legszebbike. Rekonstrukciója szép példája annak, hogyan lehet régi épületet úgy helyreállítani, hogy ne sérüljön műemlék jellege, hogy a modern elemek ötvözetével XXI. századi igényű, funkciójú legyen, hogyan lehet egy ipari épületet esztétikus városjelképpé, turisztikai látványossággá formálni.²⁵

Somogyi Erika

²³ KARINTHY Ferenc: *Siófoki éjszakák 1961. Este a víztoronyban.* = Uő: *Körvadászat.* Riportok, beszélgetések. Szépirodalmi, Bp., 1984. 152–153.

²⁴ *Siófok város településképi arculati kézikönyve* <https://www.siofok.hu/msite/177/telepleskepi-arculati-kezikonyv.pdf> (Utolsó letöltés: 2022. augusztus 15.)

²⁵ A képek forrásai: BRTK Könyvtár Helytörténeti gyűjtemény; Pápay Építész Kft. Köszönet az Arcanum Digitális Tudománytár (ADT) és a Hungaricana Közgyűjteményi Portál munkatársainak.